

Czy to bajka, czy nie bajka...

OGÓLNOPOLSKI PROJEKT LITERACKO
- PLASTYCZNY DLA DZIECI W WIEKU
PRZEDSZKOLNYM I
WCZESNOSZKOLNYM INSPIROWANY
TWÓRCZOŚCIĄ MARII KONOPNICKIEJ

Czy to bajka, czy nie bajka... Ogólnopolski Projekt Literacko- Plastyczny

AUTORKI:

Eliza Flaszewska - artystka, nauczycielka,
terapeutka, doradca metodyczny, regionalistka.

Dorota Koziół- Żurawska – nauczycielka
,terapeutka, doradca metodyczny, edukator
regionalny.

Życiorys Marii Konopnickiej to doskonały materiał na film o kobiecie, która pomimo czasów w których żyła, a które narzucały bardzo schematyczne role zarówno mężczyznom i kobietom, potrafiła odnaleźć swoją pasję życiową i trwać w niej przez całe życie. A pamiętajmy, że pisanie przez kobiety nie było popularnym zajęciem w XIX i na początku XX wieku. Przypadała jej rola matki i żony. Maria Konopnicka wyrwała się z tego „gorsetu kulturowego”. Jako matka sześciorga dzieci spełniała swoje marzenie o pisaniu, łącząc życie zawodowe z życiem osobistym.

Realizując projekt nie warto zajmować się kontrowersjami w życiu pisarki. Warto skupić się na jej bogatej twórczości, olbrzymiemu wkładowi w poezję dla dzieci.

I właśnie tę poezję warto popularyzować wśród naszych wychowanków, pokazując im, że świat który nas otacza można opisać prostymi słowami, które przekazują jednak istotę wszystkiego, co jest wokół nas.

Wprowadzanie dzieci w świat literatury to bardzo ważna kwestia wychowania – to jeden z lepszych sposobów na to, by ukształtować mądrego człowieka, zainteresowanego otaczającym go światem. Dobrym sposobem na rozpoczęcie przygody dziecka z czytaniem jest zapoznanie go z poezją dla dzieci. Poezja jest ciekawym elementem kultury, który warto wprowadzić w codzienny schemat dnia. Systematyczny kontakt z literaturą pozwoli rozwinąć dzieciom słownictwo i kreatywność.

Proste i rymowane wierszyki dla dzieci stanowią dla nich dużą porcję nowych informacji. Poprzez poznanie takiego wiersza dziecko odkrywa nowe słowa, szczególnie kiedy ma do czynienia z wierszami starszej daty. Odkrywa opisane dźwięki, zwroty i struktury zdań. Może to mieć korzystny wpływ na jego poziom ojczystego języka, ponieważ im mózg jest młodszy, tym bardziej chłonny. Warto też wiedzieć, że dzieci mają z reguły niezwykle dobrą pamięć, więc są w stanie zapamiętać i recytować sporą liczbę wierszyków dla nich przeznaczonych.

Im więcej ich poznają, tym bogatsze będzie ich słownictwo i poprawniejsze zdania, które będą konstruować. Osluchiwanie się i nauka wierszy jest zatem rozwijająca, a przy tym wszystkim stanowi dla dzieci zabawę – nawet nie zdają sobie sprawy z tego, kiedy uczą się tak wielu nowych rzeczy. Poezja działa na psychikę dziecka jako odbiorcy za pośrednictwem wzbudzanych przeżyć emocjonalnych.

Uczucia wywołane przez utwór pobudzają aktywność poznawczą, stają się bodźcem do stawiania pytań i dążeń do ich rozstrzygnięcia. Poezja dostarcza dziecku wielu wrażeń, wzruszeń i przeżyć. Staje się ona ważnym elementem kształtowania wyobraźni i postawy twórczej dziecka.

Słuchając przekazywanego tekstu literackiego dziecko kreuje postacie bohaterów, ich losy, wyobrażenia przedstawionych zdarzeń. W sposób naturalny i spontaniczny uczestniczy w odbiorze utworu. Swoje przeżycia wyraża przez zabawę, ruch, śpiew, ekspresję słowną i plastyczną .

Nauczyciel powinien przekazywać tekst literacki posługując się metodami dostosowanymi do poziomu dzieci. Przede wszystkim musi sam dobrze zapoznać się z treścią utworu. Zastanowić się nad tym, jak przedstawić przebieg akcji, postacie, nastrój, objaśnić niezrozumiałe dla dzieci zwroty i słowa.

W przekazywaniu tekstu jedną z podstawowych ról odgrywa żywe słowo narratora, odpowiednie stosowanie tempa, siły głosu, jego wysokości, barwy, pauzy, akcentu.

Stwarzanie obrazu treści środkami żywego słowa oddziałuje na wyobraźnię dziecka, pozwala na głębsze przeżycie utworu.

Urozmaicony dobór technik plastycznych przyczynia się do pełniejszego rozwoju twórczości dziecka, zależnie od możliwości, jakie każda z nich nasuwa. Nie należy więc ograniczać się np. do rysunku ze szkodą dla lepienia, malowania czy konstruowania. Czasem można spotkać się u dzieci z jednostronnymi zainteresowaniami, wtedy należy je zachęcić, aby próbowały swoich sił w każdej technice. Przedszkole czy szkoła stwarza korzystne warunki do tego, aby dziecko znacznie szybciej przechodziło od etapu ekspresji przypadkowej, prymitywnej do etapu ekspresji bogatszej, o zróżnicowanej formie, bardzo wrażliwej, zawierającej wartości estetyczne.

Stosowanie różnorodnych technik plastycznych w pracy z dziećmi wpływa na wzrost zainteresowania sztuką, pobudza do działania i wyzwala ekspresję. Według M. Debess'a, twórcze zdolności dzieci muszą znajdować liczne okazje, aby je ćwiczyć. W fazie działaniowej należałoby dziecku pozostawić pewną swobodę, tak w zakresie wyboru problemu, jak i sposobu jego realizacji, na przykład poprzez możliwość zapoznania z różnymi metodami, technikami, wiedzą o materiale jako tworzywie umożliwiającym. Tylko pod warunkiem uzyskania wytworów, choćby skromnych, niedoskonałych, dziecko nie utknie w nieładzie, a jednocześnie odczuje zadowolenie, które da mu poczucie pewności siebie i równowagę osobowości.

Zapraszamy do realizacji projektu.

Cel Projektu:

- Popularyzacja twórczości Marii Konopnickiej
- Ukazanie piękna przyrody z wykorzystaniem wierszy
- Poznanie i umiejętne stosowanie ciekawych technik plastycznych
- Rozwijanie kreatywności i nieszablonowego podejścia do realizacji zagadnienia
- Rozwijanie zainteresowań artystycznych dzieci oraz ich wrodzonych możliwości
 - twórczych poprzez różnorodne działania plastyczne.
- Nabycie umiejętności rozwiązywania problemów, działania w zespole, skutecznego
 - komunikowania się.
- Rozbudzanie zainteresowania pięknem języka polskiego

Realizacja projektu:

Realizacja projektu polega na zapoznaniu dzieci z wierszami Marii Konopnickiej (załącznik nr 2) i na ich podstawie wykonanie ilustracji w formacie A3, inspirowanych różnorodnymi technikami plastycznymi (załącznik nr 1). Uczestnicy mają za zadanie wykonania 10 prac (1 na każdy wiersz) z wykorzystaniem podanych w załączniku nr 1 technik, z możliwością połączenia z dowolną techniką spoza załącznika.

Wykonane prace plastyczne należy sfotografować i umieścić w grupie zainteresowanych projektem „Czy to bajka, czy nie bajka” Ogólnopolski ProjektLiteracko- Plastyczny dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym inspirowany twórczością Marii Konopnickiej

<https://www.facebook.com/groups/675969544426415>

Kolejność realizacji prac plastycznych jest dowolna.

Oryginały prac muszą być przesłane na adres

Eliza Flaszewska MDK nr 1 ul. Powstańców Warszawskich 12, Bytom 41-902

lub

Dorota Kozioł – Żurawska Przedszkole Miejskie nr 78 ul. Radockiego 62,
Katowice 40-645,

do dnia 31.05.2024 r.

Prace zostaną wyeksponowane w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Bytomiu, w
RODN WOM w Katowicach.

O terminie wernisażu poinformujemy uczestników mailowo.

Realizatorem Ogólnopolskiego Projektu Literacko – Plastycznego „Czy to bajka, czy nie bajka...”, zwanego dalej projektem, może być osoba pełnoletnia, która zgłosiła dobrowolną chęć udziału, poprzez wypełnienie formularza zapisu na stronie RODN WOM Katowice

Realizatorzy projektu zobowiązani są do: poinformowania rodziców/opiekunów prawnych o uczestnictwie dziecka w projekcie, uzyskania zgody na prowadzenie

dokumentacji fotograficznej wykonanych prac, bez wizerunku dziecka, publikację sprawozdania na stronie internetowej RODN WOM Katowice oraz na stronie wydarzenia “Ogólnopolski projekt literacko- plastyczny dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym inspirowany twórczością Marii Konopnickiej „Czy to bajka, czy nie bajka...”

Realizatorzy dostosowują realizację do potrzeb i możliwości dzieci, warunków lokalowych i możliwości danej placówki.

Nauczyciele biorący udział w projekcie zobowiązani są do dokumentacji

fotograficznej (oprócz umieszczania zdjęć na stronie projektu), z realizacji zadań w formie cyfrowej (prezentacja) oraz przesłania ich do dnia 31.05.2023 na podany adres

@

1zakatekekologi@gmail.com

Sprawozdanie w formie cyfrowej z realizacji projektu powinno również zawierać:

Nazwę oraz adres placówki;

Imiona i nazwiska realizatorów;

Nazwę grup/grupy, która była uczestnikiem projektu, wiek i liczbę dzieci;

Dokumentację fotograficzną

Dla placówek i nauczycieli realizujących projekt zostaną przygotowane zaświadczenia

udziału, które przesłane zostaną do 30 dni od chwili otrzymania sprawozdania. Realizator projektu jest zobowiązany do przestrzegania zasad odpowiedzialnego korzystania z zasobów przyrody. Pozyskiwany materiał przyrodniczy nie może znajdować się pod ochroną lub być gatunkiem zagrożonym. Materiał przyrodniczy, który nie został wykorzystany, należy umieścić w kompostowniku lub na przyzmię.

ZAŁĄCZNIK NR 1

TECHNIKI PLASTYCZNE

1. W słoneczny dzień (niekoniecznie letni) poszukaj oświetlonego miejsca. Może to być stolik w mieszkaniu, podłoga w kuchni, ławka w klasie, plac zabaw na podwórku.

Zaobserwuj cienie, które rzucają różne przedmioty na słoneczną płaszczyznę. Podstaw kartkę i złap kształt. Abstrakcyjne formy, które powstaną po obrysowaniu kształtu ołówkiem, możesz wypełnić farbami akwarelowymi, esami-floresami wykonanymi żelopisem, wycinankami z kolorowych gazet. “Światło potrzebuje cienia” według Konrada Lorenza, Ty

także go potrzebujesz, żeby stworzyć abstrakcyjną pracę. Do odrysowania kształtów nadadzą się rośliny, możesz wetknąć w ziemię rośliny – jeśli jesteś na zewnątrz. A jeśli zdecydowałeś się pracować w pomieszczeniu – ustaw kompozycję z miniaturowych plastikowych dinozaurów, pudełek, kubków czy innych naczyń.

2. Barwienie kartek olejem i barwnikami spożywczymi jest jednym z najłatwiejszych sposobów marmurkowania papieru i wykorzystuje materiały, które są łatwo dostępne.

Ponieważ olej i woda odpychają się, a nie mieszają, technika ta tworzy na kartce bąbelki koloru i białe plamy. Tam, gdzie są krople oleju, barwnik spożywczy nie przyklei się do papieru. Wlej niewielką ilość oleju roślinnego do jakiegoś naczynia i dodaj barwnik spożywczy. Wymieszaj energicznie widelcem, aby duże krople koloru rozproszyły się w oleju. Powtórz z tyloma kolorami, z iloma chcesz. Wlej trochę wody do płytkiej foremki do pieczenia ciasta lub kuwety plastikowej. Użyj łyżki, aby przenieść mieszankę olej + kolor do naczynia z wodą. Nabierz jeden kolor lub więcej. Połóż kartkę na wodzie, niech przylega na całej powierzchni do cieczy, a następnie unieś ją. Odłóż kompozycję do wyschnięcia. Po kilku rundach woda może być zbyt mętna lub nasycona olejem, żeby uzyskać zadowalający efekt. w tym momencie możesz zmienić wodę i zacząć od nowa. Gotowe dzieło jest początkowo bardzo tłuste, ale gdy wysycha, olej jest wchłaniany przez papier i wrażenie to zanika. Oznacza to, że możesz go używać do rysunków (najlepiej pisakami), kartek okolicznościowych i innych wyrobów rękodzielniczych.

3. Musujące farby? Czemu nie? Na początek wymieszaj w filiżance łyżkę sody oczyszczonej wody, w takiej proporcji, aby uzyskać pastę, którą łatwo będzie Ci malować. Umieść arkusz papieru akwarelowego lub kartonu na tacy. Zachęć swojego wewnętrznego artystę do wymieszania kolorów farb akwarelowych, które dodasz do pasty z sodą i zrób to. Maluj różne kształty i używaj różnych pociągnięć pędzla, aby wypełnić swoją kompozycję. Po zakończeniu malowania użyj pędzla lub łyżeczki, aby kapnąć octem na papier i wywołać reakcję bulgotania. Wspaniale jest zobaczyć, jak kolory farb zaczynają musować i mieszają się ze sobą! Soda oczyszczona i ocet wywołują reakcję, a zmieszane z wodą barwniki sprawiają, że jest to wyjątkowo kolorowy eksperyment naukowy!

4. Gruby papier pomaluj farbą akrylową. Najlepiej wyglądają zmieszane kolory w sąsiedztwie kolorów dopełniających. Dobrze przygotować sobie wycięty jakiś kształt z kartonu, może to być koło lub kwiat i na nim malować. Pozostaw to do całkowitego wyschnięcia. Łyżką nabierz płyn do mycia naczyń i losowo ochlap nim całą powierzchnię wyschniętego kartonu. w wentylowanym pomieszczeniu (najlepiej na zewnątrz) spryskaj całą powierzchnię farbą w sprayu, o innym kolorze niż podkład. Pozostaw na 10-20 minut. Po tym czasie upewnij się, że warstwa farby w sprayu jest sucha w dotyku (może to potrwać dłużej w zależności od temperatury i wilgotności powietrza). Użyj węża ogrodowego do spłukania płynu do mycia naczyń. Postaraj się zrobić to dokładnie. Przy okazji – nie rób tego w zlewie kuchennym, zostaną ślady!

5. Nadruki kredowe to czynność artystyczna, która daje magiczne rezultaty! Sposób, w jaki kreda wiruje na powierzchni wody, jest hipnotyzujący i nigdy nie wiesz, co otrzymasz, gdy podniesiesz papier, aby odsłonić swoje arcydzieło. w tym zadaniu zawartych jest kilka możliwości poznania i eksperymentowania z koncepcjami naukowymi, takimi jak unoszenie się i tonięcie, oraz napięcie powierzchniowe. Poza tym zeszkrobywanie płatków koloru i obserwowanie, jak rozsypują się po powierzchni wody może być fascynujące! Będziesz potrzebować dość dużej powierzchni, aby wykonać te pływające kredowe odbitki i dużo miejsca do wysuszenia grafiki na płasko, ale większość potrzebnych materiałów jest łatwo dostępna. Do wykonania pracy użyj suchych pasteli kredowych albo zwykłej kredy tablicowej. Upewnij się jednak, że jest dobrej jakości i zawiera dużo pigmentu, co pozwoli uzyskać dobre odbitki. Przygotuj papier, który zmieści się w dużej misce lub w głębokiej tacy. Może to być zwykły papier do drukarki, najlepiej formatu A4. Zaczynij od napełnienia miski lub tacy wodą, wystarczy, aby przykryć dno. Wybierz kredę i ostrożnie, ale zdecydowanie zeszkrob kredę plastikowym nożykiem lub tarką na powierzchnię wody. Możesz wypróbować inne narzędzia, zobaczysz, które z

nich działają najlepiej. Pamiętaj, żeby powstał drobny pył, a nie duże płatki. Kolorowy pył kredowy powinien unosić się napowierzchni wody, można dodać więcej warstw pyłu kredowego w różnych kolorach. Nie martw się, jeśli trochę kredy opadnie na dno. Możesz użyć widelca do wymieszania kolorów.

Jednak zrób to szybko. Jeśli masz problemy z opadaniem kredy, spróbuj wymieszać wodę z niewielką ilością detergentu do mycia naczyń, aby płatki kredy lepiej unosiły się na powierzchni. Gdy będziesz zadowolony z ilości kredy unoszącej się na wodzie, weź kawałek papieru i delikatnie umieść go na powierzchni wody. Opuszkami palców dociśnij papier do powierzchni wody. Po około minucie unieś papier. Twoja odbitka jest gotowa!

6. Grafika – brzmi poważnie. A może być łatwa! Kolografia – bo tak nazywa się technika, którą zastosujesz - to technika graficzna, inaczej nazywana grafiką strukturalną. Polega na wykonaniu odbitek z wcześniej przygotowanej matrycy (kolażu). Do sklejk, metalowej płyty lub tektury, przyklej różnego rodzaju materiały, struktury. Mogą to być kawałki tkanin, płócien, papieru, tektury, żwiru, liści. Pokryj przygotowaną matrycę lakierem lub klejem – żeby była sztywna, twarda – ale ten etap nie jest konieczny. Pomaluj matrycę farbami plakatowymi. Przygotuj kartkę nieco większą niż matryca. Nałóż ją na pomalowaną, jeszcze wilgotną matrycę. Dociśnij dłońmi kartkę lub przetocz po niej ciężkim okrągłym przedmiotem (może być wałek do ciasta). i odbitka gotowa! Technika charakteryzuje się wielością poszczególnych wysokości – wieloplanowością, przez co odbitka jest oryginalnym, autorskim egzemplarzem.

7. Pianka do golenia, nie zawsze musi służyć do golenia! Cudowne efekty marmurkowego papieru uzyskamy używając jej jako medium do malowania. Przygotuj tackę, płaską kuwetę lub foremkę do ciasta. Jeśli chcesz zabezpieczyć powierzchnię – przykryj ją dodatkowo folią spożywczą. Nałóż centymetrową warstwę pianki do golenia do naczynia. w tej technice doskonale sprawdzą się płynne farby akwarelowe, które naniesiesz na piankę. Możesz użyć pędzla i kapnąć kropelki farby na całą powierzchnię. Jeśli masz pipetkę – użyj jej do precyzyjnego nałożenia koloru. Oczywiście, możesz użyć kilku kolorów. Jeśli nie masz płynnych akwareli, możesz użyć rozwodnionego barwnika spożywczego. Możesz nawet wykonać ten projekt innymi farbami, takimi jak tempera (plakatówka) lub płynne/rzemieślnicze akryle, chociaż rezultaty będą wyglądały nieco inaczej.

Użyj patyczka (wykałaczki, końcówki pędzla, a nawet zapałki), aby zamieszać farby tak, aby uzyskać efekt marmurkowy. Ostrożnie dociśnij kartkę z bloku technicznego do pokrytej farbą powierzchni. Delikatnie unieś kartkę i usuń nadmiar pianki i farby przy pomocy linijki lub kartonika. Odłóż kartkę do

wyschnięcia. Tak dekorowany papier nadaje się do stworzenia laurek, kartek okolicznościowych, można użyć go również do zrobienia okładek notesików lub zakładek do książek.

8. Klej na gorąco może stanowić niezłą bazę pod rysunek! Jeśli narysujesz na kartce z bloku technicznego (może być kolorowa) prosty kształt (mogą być abstrakcyjne esy-floresy, mogą być owoce, warzywa, owady, zwierzęta, itp.) i naniesiesz na niego klej na gorąco, to po jego ostygnięciu możesz stworzyć pseudo witraż. Wystarczy, że kwatery pomiędzy wałeczkami kleju wypełnisz tłustymi pastelami, rozcierając palcem w miejscach, do których nie dotrze kredka. Idealny efekt otrzymasz, kiedy użyjesz czarnych wkładów do kleju na gorąco.

9. Zebrana z różnych miejsc ziemia może być kolorowa w zależności od składników gleby. Ziemia stanie się farbą. w litrowym słoju wymieszaj klej do tapet z wodą, w proporcji 20 gramów kleju na pół litra wody. Energicznie mieszaj, po czym odstaw go na 15 minut, żeby klej mógł dobrze nasiąknąć. Zaopatr się także w mniejsze słoiki po dżemie. Wybierz się na wyprawę badawczą. z różnych miejsc pozbieraj łopatką lub małą szufelką ziemię. Gлина jest przeważnie w kolorze ochry, ziemia kompostowa jest czarna. Ziemia z ogródka zazwyczaj jest brązowa. Możesz także nabrać do słoika piasek z piaskownicy. Jeśli w pobliżu znajdują się korty tenisowe – masz szansę zebrać stamtąd czerwoną „ziemię”. Zebrane próbki wymieszaj z papką klejową. Zastanów się nad podłożem malarskim. Papier zbyt szybko przesiąknie. Najlepiej malować na chodniku lub grubym kartonie. Najbardziej cieszy malowanie grubym pędzlem lub palcami. Jeśli masz sklejkę – będzie idealnym podłożem.

10. Malować można różnymi narzędziami. Da się nawet grzebieniem! Przygotuj sobie twarde podłoże (kartonik, tył z bloku) i owiń je folią transparentną. Nałóż na nie grubą warstwę farb akrylowych. Teraz weź do ręki grzebień i stwórz fantastyczne fale. Falowany może być pejzaż, maki na polu, niebo w czasie burzy i śniegowa zawierucha.

ZAŁĄCZNIK NR 2

Maria Konopnicka

Krasnoludki

*Czy to bajka, czy nie bajka,
Myślcie sobie, jak tam chcecie.
A ja przecież wam powiadam:
Krasnoludki są na świecie.
Naród wielce osobliwy.
Drobny, — niby ziarnka w bani:
Jeśli które z was nie wierzy,
Niech zapyta starej niani.
W górach, w jamach, pod kamykiem,
Na zapiecku czy w komorze,
Siedzą sobie Krasnoludki
W byle jakiej mysiej norze.
Pod kominem — czy pod progiem —
Wszędzie ich napotkać można:
Czasem który za kucharkę
Poobraca pieczeń z różną.
Czasem skwarków porwie z rynki,
Albo liźnie cukru nieco,
I pozbiera okruszynki,*

*Co ze stołu w obiad lecą.
Czasem w stajni z bicza trzaśnie,
Koniom spląta długie grzywy,
Czasem dzieciom prawi baśnie...
Istne cuda! Istne dziwy!
Gdzie chce — wejdzie, co chce — zrobi,
Jak cień chyżo, jak cień cicho,
Nie odżegnać się od niego,
Takie sprytne małe lichy!*

Tęczowy duszek

Kiedy czytam w mym ogródku,
Kiedy szemrzą trawy, drzewa,
Wtedy słyszę - po cichutku
Coś w gęstwinie wonnej śpiewa...
Coś ci śpiewa, coś - ci gada,
Brzęczy niby złota pszczoła,
Różne dziwy opowiada,
A kto taki - nie wiem zgoła!
Czasem myślę, że to róża,
Co na krzaku się rozwija,
I oczęta do mnie zmruża...
Czasem myślę - że lilija...
Albo może żuczki złote,
Może muszki i motyle,
Brzęczą w uszko, tak, na psotę,
Gdy zadumam się na chwilę.
I raz tylko mi się zdało,
Że wskroś młodych listków sieci
Widzę postać "duszka" białą,
Jak na skrzydłach ku mnie leci...
Jasność słońca, dźwięk piosenki,
Zapach kwiatów, listków szmery
W tęczę tkwały mu sukienki
I skrzydełek jego cztery...
Jak motylek na krzewinie,
Tak nad głową moją siedział...

Myślę, że te wszystkie owe
Dziwy - on mi opowiedział.
O tej pięknej, wielkiej ziemi,
O tych morzach, o tych górach,
O tych orłach, co nad nimi
Do gniazd swoich lecą w chmurach.
O tej czystej serc pogodzie,
Której żaden mrok nie zaćmi,
O miłości i o zgodzie,
I o pracy z ludźmi braćmi.

Niezapominajki

*Niezapominajki
to są kwiatki z bajki!
Rosną nad potoczkiem,
patrzą rybim oczkiem.
Gdy się płynie łódką,
Śmieją się cichutko
I szepcą mi skromnie:
„Nie zapomnij o mnie”.*

Zła zima

*Hu! Hu! Ha! Nasza zima zła!
Szczypie w nosy, szczypie w uszy
Mroźnym śniegiem w oczy prószy,
Wichrem w polu gna!
Nasza zima zła!
Hu! Hu! Ha! Nasza zima zła!
Płachta na niej długa, biała,
W rękę gałąź oszroniała,
A na plecach drwa...
Nasza zima zła!
Hu! Hu! Ha! Nasza zima zła!
A my jej się nie boimy,
Dalej śnieżkiem w plecy zimy,
Niech pamiątkę ma!
Nasza zima zła!*

Tęcza

— *A kto ciebie, śliczna tęczo,
Siedmiobarwny pasie,
Wymalował na tej chmurce
Jakby na atlasie?*

— *Słoneczko mnie malowało
Po deszczu, po burzy;
Pożyczyło sobie farby
Od tej polnej róży.
Pożyczyło sobie farby
Od kwiatów z ogroda;
Malowało tęczę na znak,
Że będzie pogoda!*

Jesienią

*Jesienią, jesienią
Sady się rumienią;
Czerwone jabłuszka
Pomiędzy zielenią.
Czerwone jabłuszka,
Złociste gruszcзки
Świecą się jak gwiazdy
Pomiędzy listeczki.
Pójdę ja się, pójdę
Pokłonić jabłoni,
Może mi jabłuszko
W czapeczkę uroni!
Pójdę ja do gruszy,
Nastawię fartuszką,
Może w niego spadnie
Jaka śliczna gruszką!
Jesienią, jesienią
Sady się rumienią;
Czerwone jabłuszka
Pomiędzy zielenią.*

Ogródek

W naszym ogródeczku

Są tam śliczne kwiaty:

Czerwone różyczki

I modre bławaty.

Po sto listków w róży,

A po pięć w bławacie;

Ułożę wiązankę

I zaniosę tacie.

A tata się spyta:

— Gdzie te kwiaty rosną?

— W naszym ogródeczku,

Gdziem je siała wiosną.

Co słonko widziało

*Cały dzionek słonko
Po niebie chodziło,
Czego nie widziało!
Na co nie patrzyło!
Widziało nasz domek,
Jak się budzi rankiem,
Jak Magda na pole
Niesie mleko dzbankiem...
Jak Wojtek wyciąga
Za studni żurawia,
Jak się mały Janek
Z Wiernusiem zabawia...
Widziało, jak owczarz
Pędzi owce siwe,
Jak Antek karemu
Rozczesuje grzywę...
Widziało gołąbki,
Jak na dach nasz lecą,
I trzepią w skrzydełka,
I pod zorzę świecą.
Widziało, jak Zosia
Z kluczykami chodzi,
Jak liźnie śmietany,
Choć się to nie godzi...
Widziało, jak Kuba
Pługiem w polu orze,*

*Jak wolki pogania,
Żeby było zboże...
Widziało pod lasem,
Jak się pasą krowy,
Jak tam pokrzykuje
Nasz cióteczek płowy...
Widziało, jak Kasia
Biały ser ogrzewa,
Jak Stach konie poi,
A gwizdże, a śpiewa...
Widziało, jak wszyscy
Po pracy zasiedli,
I z misy głębokiej
Łyżkami barszcz jedli.*

Przy mrowisku

Co to się tak rusza nisko?
— *To, dziecieczki, jest mrowisko.*
Czyście nigdy nie widziały,
Jak ten naród żyje mały?
O, to świątek jest ciekawy!
Ma on swoje ważne sprawy,
A choć drobny, tak się trudzi,
Że zawstydza dużych ludzi.
Miastem mrówek jest mrowisko.
Budują je przy pniu blisko,
By gałęzi dach zielony
W deszcz przydawał im ochrony.
Wnet tam domy i ulice
Wznoszą pilne robotnice,
Wnet budują mosty, wały, —
Taki zmyślny ludek mały.
Co igliwia tam naniosą,
Co żywicy z ranną rosą,
Co wszelakiej tam zdobyczy,
Tego, dziatki, nikt nie zliczy!
Mały, duży się przyklada...
Każdy ma — gdy ma gromada,
Zyska gniazdo? — Każdy zyska —
Takie prawo jest mrowiska.
Gdy już miasto się podniesie,

*Biją drogi skroś po lesie...
Jedne suchą, ciepłą porą
Na zapasy żywność biorą.
Inne — słomkę drobnej miary
Ciagną cości we trzy pary,
Czasem — w sto — dźwigają z gąszcza
Muchę, osę lub chrabąszcza.
— I poradzą? —
— A poradzą!
Bo i bąkom się nie dadzą.
Jedna — nicby nie zrobiła,
Lecz mrowisko — to jest siła!
Widzicie tam tego bąka,
Jak w ostrogi złote brząka,
Jak to huczy, w bęben bije!
Jaką to ma grubą szyję!
Patrzcie! Mrówki całą rzeszą
Na obronę miasta śpieszą...
Wszystkie rzędem w jedną stronę
Rożki mają nastawione.
Wszystkie zwartym idą szykiem,
Za swym wodzem naczelnikiem,
Wszystkie w jedno, co sił, mierzą;
— Zmiataj, bąku, nim uderz*

Kukuleczka

Po tym ciemnym boru

Kukuleczka kuka,

Z ranka do wieczora

Gniazdka sobie szuka.

Kuku! Kuku!

Gniazdka sobie szuka.

— A ty, kukuleczko,

Co na drzewach siadasz,

Jakie ty nowiny

W lesie rozpowiadasz?

Kuku! Kuku!

W lesie rozpowiadasz?

— Leciałam ja w maju

Z ciepłego wyraju,

Zagubiłam w drodze

Ścieżynkę do gaju!

Kuku! Kuku!

Ścieżynkę do gaju!

Zgubiłam ścieżkę

Do gniazdeczka mego,

Teraz latam, teraz kukam,

Ot, już wiesz, dlaczego.

Kuku! Kuku!

Ot, już wiesz, dlaczego!